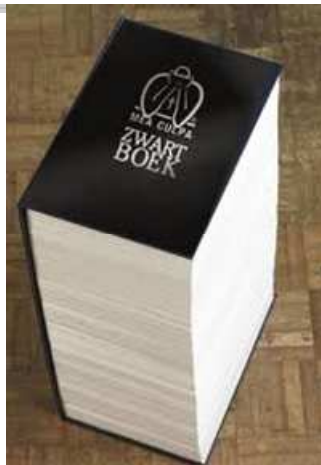

Werken met behoud van uitkering

FNV Lokaal

In de zomer van 2012 is de FNV kortdurend een meldpunt gestart omdat er nogal wat klachten van bijstandsgerechtigden binnen kwamen. Over de klachten is een zwartboek verschenen.

ZWARTBOEK

- Meldpunt 4 weken met gestructureerde vragen
- Aantal mensen zijn persoonlijk benaderd
- Uitkomst: ongeveer 125 meldingen en 20 mails

Dat was aanleiding van de FNV om op lokaal niveau te kijken wat het beleid en de uitvoeringspraktijk is. Is het werkelijk zo slecht gesteld met de uitvoeringspraktijk van gemeenten? Dit vervolgonderzoek is uitgevoerd van december 2012 tot en met april 2013. Op 20 september jl. is het vervolgonderzoek op het zwartboek "Beter zicht op werken in de bijstand" gepubliceerd.

BETER ZICHT OP WERKEN IN DE BIJSTAND

- Lokaal onderzoek
- Onder cliënten én gemeenten
- Uitkomst: 226 cliënten en 27 gemeenten

Het vervolgonderzoek kent twee onderdelen: het eerste onderdeel bestaat uit het inventariseren van het gemeentelijk re-integratiebeleid. Het tweede gedeelte uit het verzamelen van reacties en ervaringen van cliënten die met behoud van uitkering in de bijstand werken.

Het lokaal onderzoek is uitgevoerd door bijna 60 lokale groepen of cliëntenraadsleden. Zij hebben verschillende strategieën uitgezet om bijstandsgerechtigden te benaderen (oproep op lokale site, posten bij ingangen van SW-bedrijf enz.).

Conclusies

- Langdurig werken zonder loon onder vaak slechte omstandigheden
- Vooral gericht op cliënten met recente werkervaring
- Geen maatwerk: geen individueel traject naar werk (of men weet het niet...)
- Verdringing van SW-ers en reguliere werknemers
- Nauwelijks begeleiding
- Onheuse bejegening: veelvuldige dreiging met sancties
- Praktijk en papieren beleid wijken fors van elkaar af

STANDPUNTEN FNV

- Gewoon Goed Werk. Gelijk Werk, Gelijk Loon
- Werken met behoud van uitkering is onderdeel van een traject naar werk. Max 3 mnd en verlenging van 3 mnd.
- Maatwerk: individueel traject gericht op uitstroom
- Voorkom verdringing:
 - Verlies van werkgelegenheid
 - Grote druk op en uitholling van loongebouw
 - Verlies aan opleidingsinvestering

Dus werken dient beloofd te worden. Werken voor je uitkering alleen als het gaat om leren te werken, waarbij doel, duur en route naar werk duidelijk is vastgesteld. Dus voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt..

Werken met behoud van uitkering: geen arbeidsovereenkomst, geen status van werknemer, geen beroep op arbeidsomstandighedenregels

Maatwerk: ruimte voor eigen inbreng, scholing, gelegenheid om zelf naar werk te kunnen zoeken, rekening houden met vaardigheden, opleiding en wensen.

Werken met behoud van uitkering leidt snel tot verdringing:

Verlies van reguliere arbeidsplaatsen

Verdringing door hoger opgeleiden,

Loongebouw zakt in

Toets op verdringing: zolang er op dit punt landelijk niets is geregeld, pleit de FNV ervoor dat gemeenten transparante criteria hanteren om te beoordelen of werkzaamheden al dan niet tot verdringing leiden.

STANDPUNTEN FNV

- Wettelijke regels aanscherpen
- Veilig en onafhankelijk meldpunt voor klachten

Een aantal regels uit de WWB dient te worden ingekaderd. Bv. wat is 'beperkt in omvang en tijd' in de tegenprestatie? Het is niet goed dat de landelijke politiek hierover geen uitspraken durft te doen en dit overlaat aan rechters.

Er is vaak wel een klachtenprocedure, maar de klachten worden veelal behandeld door het hoofd SD, een teamleider of B&W. Volgens de FNV is het noodzakelijk dat er echt een onafhankelijke klachtencommissie is waar mensen veilig hun klachten kunnen indienen.

WERKEN MET BEHOUD VAN UITKERING IN DE PRAKTIJK

- Veel klachten van uitkeringsgerechtigden
- Wet werken naar vermogen van tafel, maar er komt vast een opvolger
- Budgetten van gemeenten slinken
- Gemeenten worden steeds creatiever om re-integratie goedkoper uit te voeren, bv: bijstandsgerechtigden worden uitgeleend aan commercieel bedrijf, ontvangen alleen uitkering en gemeente ontvangt inleenvergoeding.

WETTELIJK KADER

Wet werk en bijstand: plicht tot arbeidsinschakeling (art. 9 WWB). Drie onderdelen:

1. Arbeidsplicht
2. Re-integratieplicht
3. Tegenprestatie

- **arbeidsplicht:** de plicht om naar vermogen algemeen geaccepteerde arbeid te verkrijgen en te aanvaarden;
- **re-integratieplicht:** de plicht gebruik te maken van een door het college aangeboden voorziening gericht op arbeidsinschakeling, alsmede de plicht om mee te werken aan een onderzoek naar de mogelijkheden tot arbeidsinschakeling. Dit speelt met name een rol in de situatie waarin betaalde arbeid nog niet aan de orde is. Specifiek voor personen jonger dan 27 jaar bestaat de re-integratieplicht ook uit het mee opstellen, uitvoeren en evalueren van een plan van aanpak.
- **tegenprestatie naar vermogen:** de plicht om naar vermogen onbeloonde maatschappelijk nuttige werkzaamheden te verrichten naast of in aanvulling op reguliere arbeid en die niet leiden tot verdringen op de arbeidsmarkt.
- **Alleenstaande ouders met kinderen < 12 jaar:** plicht tot aanvaarden van arbeid als er aan bepaalde voorwaarden is voldaan: beschikbaarheid van passende kinderopvang, de toepassing van voldoende scholing en de belastbaarheid van de betrokkene.
- **Regeerakkoord:** Om het activerende karakter van de bijstand te vergroten, geldt de arbeids- en re-integratieplicht en de plicht tot tegenprestatie naar vermogen voortaan voor iedereen. Er zijn geen categoriale ontheffingen meer.

ARBEIDSP LICHT

- Algemeen geaccepteerde arbeid*
- Inschrijving als werkzoekend bij UWV
- Al het werk is passend
- Wel aansluiting bij gezondheid en belastbaarheid
- Nodig: concrete invulling** en beschikking
- Nadere verplichtingen kunnen zijn:
 - Meewerken aan medisch onderzoek
 - Medische behandeling ondergaan

arbeidsplicht: de plicht om naar vermogen algemeen geaccepteerde arbeid te verkrijgen en te aanvaarden

* Volgende sheet gaat hier verder op in.

** Uit brief aan Tweede Kamer: De gemeente moet bepalen uit welke elementen deze ondersteuning bestaat. Het uiteindelijke aanbod zal moeten passen binnen wat de gemeente, mede gelet op de beschikbare financiële kaders, in een verordening heeft opgenomen over haar re-integratiebeleid.

ALGEMEEN GEACCEPTEERDE ARBEID

- Maatschappelijk aanvaarde arbeid
- Niet tegen integriteit van persoon
- Niet WSW
- Geen verplichte arbeid die geen enig perspectief heeft op arbeidsinschakeling
- Verkrijgen van arbeid: niet omschreven. Kan door gemeente ingevuld worden.

Reistijd: (CRvB) 2 uur en 50 min. is acceptabel

Verkrijgen van arbeid: bijvoorbeeld beleid kan zijn om zich te laten inschrijven bij een aantal uitzendbureaus.

Moment waarop plicht tot verkrijgen van arbeid ingaat: moment van inschrijving. Voor **jongeren geldt 4 weken** na melding actief naar werk moeten zoeken. Worden hierop beoordeeld. Niet gedaan: geen recht op bijstand of beëindiging bijstand.

Regeerakkoord: In de WWB leggen we vast dat gemeenten een bijstandsuitkering drie maanden moeten stoppen als de sollicitatieplicht niet wordt nageleefd. Hervatting vindt slechts plaats na een verzoek van betrokkene.

Regeerakkoord: De arbeidsverplichtingen en de duur en hoogte van de bijbehorende sancties worden geüniformeerd.

Alleenstaanden met kinderen < 5 jaar: zelf verzoek indienen voor tijdelijke ontheffing arbeidsplicht.

RE-INTEGRATIEPLICHT

- Plicht om gebruik te maken van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling, inclusief:
 - sociale activering
 - onderzoek naar mogelijkheden
 - < 27 jr: plan van aanpak
- Maatwerk
- Beschikking incl plan van aanpak < 27 jr

Vastgelegd in Art 9 lid 1, onderdeel b WWB

- < 27 jr: verplichting mee te werken aan opstellen, uitvoeren en evalueren van plan van aanpak
- Niet voor wsw-geïndiceerden
- Maatwerk: college moet kenbaar maken waar voorziening uit bestaat, waarom deze voorziening nodig is gelet op de individuele omstandigheden, welk tijdsplan doorlopen wordt. Re-integratieadvies van UWV speelt daarin belangrijke rol.
- Zo is plaatsing in een traject dat bestemd is voor personen waarvoor geldt dat de afstand tot de arbeidsmarkt is gelegen in onvoldoende werkervaring onrechtmatig als dit enkel op grond van de (gevorderde) leeftijd is geschiedt en zonder inachtneming van de feitelijke werkervaring (zie [Rechtbank Breda 03-06-2008, nrs. 08/1844-VV e.a.](#)).
- Onderzoek: gaat om bijvoorbeeld beroepskeuzetest of medisch onderzoek.

VOORZIENINGEN

Gesubsidieerde arbeid: loonkostensubsidie voor werkgever. Europese regelgeving is van toepassing. Er kunnen meer voorzieningen zijn.

WERKEN MET BEHOUD VAN UITKERING

- Er is geen vaste wettelijke termijn voor de duur
- Mag geen sprake zijn van concurrentievervalsing *
- Dient gericht te zijn op uitstroom
- Individuele beschikking**
- Mag niet lijken op werkzaamheden in een dienstbetrekking ***

* Onbeloond werk mag niet leiden tot verstoring van de concurrentieverhoudingen. Ook kunnen gemeenten zelf als ondernemer in de zin van de Mededingingswet opereren. De wet verbiedt misbruik van een economische machtspositie door ondernemingen. Indien ondernemers gebruik maken van de inzet van (onbetaalde) bijstandsgerechtigden bestaat het risico dat zij misbruik maken van een economische machtspositie.

** College mag niet weigeren een uitkeringsaanvraag in behandeling te nemen als de cliënt (in eerste instantie) te kennen geeft niet aan het aanbod te willen meewerken. Overigens kan het college wel besluiten om de uitkering tijdelijk lager vast te stellen op grond van de afstemmingsverordening als de cliënt in de periode tussen de uitkeringsaanvraag en de beslissing op deze aanvraag geen gebruik heeft gemaakt van de aangeboden voorziening.

*** Het traject dient zo te zijn vormgegeven dat er geen situatie ontstaat die vergelijkbaar is met een reguliere arbeidsovereenkomst. Zo zullen de activiteiten per definitie **tijdelijk** moeten zijn en zich in verschillende opzichten moeten onderscheiden van de werkzaamheden die bijvoorbeeld bij diezelfde werkgever worden verricht in het kader van een dienstbetrekking. Dat kan door zorg te dragen voor een forse **component scholing of training** of door het formuleren van toetsbare leerdoelen aangevuld met specifieke afspraken over "arbeidstijden", "tussenstappen" en/ of bemiddelingsactiviteiten.

PARTICIPATIEPLAATS

- Afstand tot de arbeidsmarkt
- Onbetaald, additioneel
- Gericht op algemeen geaccepteerde arbeid (niet Wsw, niet jongeren < 27 jr)
- Max 2 jaar, twee maal met 1 jaar te verlengen
- Verlenging 'in andere omgeving'
- Intentie: zo kort mogelijk. Beoordeling na 9 mnd
- Premie elke 6 mnd

Art 10a WWB 2008. Deze invulling is gevolg van stroomlijnen workfirst. Doel om werken met behoud van uitkering aan kaders te onderwerpen.

Additioneel: werkzaamheden die worden verricht naast of in aanvulling op reguliere arbeid.

Veel discussie hierover. Uit kamervragen blijkt dat:

- Het kan een reguliere functie zijn, maar dan geldt dat deze bovenformatief is. Kan ook bij een commercieel bedrijf zijn.
- Premie: wordt niet tot de middelen gerekend. Hoogte: vrijlatingsbedrag is max, moet in verordening vastgelegd zijn. Is ongeveer 25% van de bijstandsnorm per maand.

TEGENPRESTATIE

- Naar vermogen
- Geen relatie met arbeidsinschakeling
- Geen belemmering voor accepteren van werk of re-integratie
- Additionele onbeloonde maatschappelijke nuttige werkzaamheden
- Duur en omvang werkzaamheden zijn beperkt
- Keuze van het college
- Niet: vrijwilligerswerk, mantelzorg
- Schuurt met art 4 EVRM

- Art 9 lid 1 onderdeel c
- Additioneel: werkzaamheden die worden verricht naast of in aanvulling op reguliere arbeid in de organisatie waarin ze worden verricht, en die niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt. Een belangrijk verschil met werkzaamheden die tot de reguliere arbeidsmarkt behoren is dat voor deze werkzaamheden de bereidheid bestaat loon te betalen. Bij werkzaamheden in het kader van de tegenprestatie is dat niet het geval.
- Art 4 EVRM: dwangarbeid. Door juristen wordt gesteld dat tegenprestatie dicht ligt tegen dwangarbeid, maar dat door mn de geringe omvang en duur de wetgever net aan de goede kant zou kunnen blijven. Opgelet: langdurige tegenprestatie zou dus in strijd zijn met de wet!!

Niet nakomen van verplichtingen

- Arbeidsplicht:
 - Niet op tijd laten inschrijven als werkzoekend of te laat bewijs verlenen
 - Onvoldoende inspanning om werk te krijgen
 - Gedrag dat inschakeling in arbeid belemmert
 - Aangeboden arbeid niet accepteren
- Re-integratieplicht:
 - Niet/onvoldoende meewerken aan onderzoek\
 - Niet/onvoldoende gebruik maken van een voorziening

- Het niet of onvoldoende meewerken aan het opstellen, uitvoeren en evalueren van een plan van aanpak

Het gaat om arbeids- en re-integratieplicht en tegenprestatie.

- 27 jaar: het niet nakomen kan geen reden zijn om bijstand te stoppen.
- < 27 jaar: niet willen voldoen aan plichten is reden om bijstand in te trekken of te beëindigen.
- Voorziening: bijvoorbeeld sociale activering

VERORDENING AFSTEMMING / HANDHAVING

- Niet nakomen van verplichting koppelen aan de straf.
- Hoe ernstiger het niet nakomen van de verplichting hoe hoger de straf.
- Bijvoorbeeld:
 - Niet op tijd inschrijven als werkzoekend: 10% verlaging van de bijstandsnorm gedurende 1 maand
 - Niet aanvaarden van arbeid: 100% van de bijstandsnorm gedurende 1 maand.

- **Regeerakkoord:**
- In de WWB leggen we vast dat gemeenten een bijstandsuitkering drie maanden moeten stoppen als de sollicitatieplicht niet wordt nageleefd. Hervatting vindt slechts plaats na een verzoek van betrokkene.
- • Om de naleving van WWB-verplichtingen te verbeteren wordt de handhaving strikter. De arbeidsverplichtingen en de duur en hoogte van de bijbehorende sancties worden geüniformeerd. Ernstige misdragingen tegen ambtenaren die de regelingen uitvoeren, leiden tot onmiddellijke stopzetting van de uitkering. Dit gaat gelden voor de hele sociale zekerheid.